

VETŐMAGMINŐSÍTÉS FOLYAMATA

nébih

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Bemutató üzemi célok a megvalósulási helyszínek függvényében:

Tordas	kertészeti (zöldség, gyümölcs) fajok, szántóföldi és üvegházi termesztési körülmények, ökológiai gazdálkodásra alkalmas fajták vizsgálata
Pölöske	kertészeti (gyümölcs) fajok vizsgálata
Székkutas	szántóföldi fajok vizsgálata
Monorierdő	erdészeti fajok vizsgálata, fajtakitermesztés, burgonya rezisztenciavizsgálat

Nébih Fajtakísérleti Állomásainak bemutató üzemi programja és fejlesztése

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: Nébih) Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatósága végzi a fajtaelismeréshez szükséges vizsgálatokat és a fajtakitermesztést (posztkontroll vizsgálat). A hazánkban elismert fajták az Európai Unió egész területén szaporíthatók és forgalmazhatóak.

A fajtakísérleti állomások az ország fontosabb termőterületein helyezkednek el. A fajtakísérleteket a hazai és nemzetközi jogszabályokban foglaltak figyelembevételével, egységes módszertan alapján végezzük.

A fajtakísérleti és fajtakitermesztő állomások modernizálásával, olyan növényfajtakísérleteket lehet végezni, melyekkel limitálhatóak a mezőgazdasági termesztés bizonytalanságából adódó negatív hatások,

növelhető a termésbiztonság, valamint a növényi kórokozókkal, kártevőkkel szembeni ellenállóképesség. A gazdálkodók olyan innovatív ismereteket, növénykultúrákat (fajtákat), környezetvédelmi megoldásokat ismerhetnek meg, amelyek alkalmazása révén optimalizálhatják a termelést, csökkenthetik a szennyezőanyag kibocsátást, valamint eredményesen alkalmazkodhatnak a fenntartható fejlődés feltételeihez.

A Monorierdei Fajtakitermesztő Állomás 186 ha területtel rendelkezik Pest vármegyében

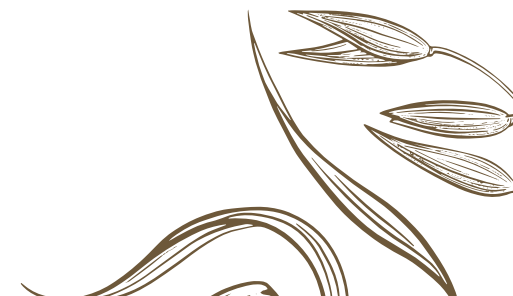
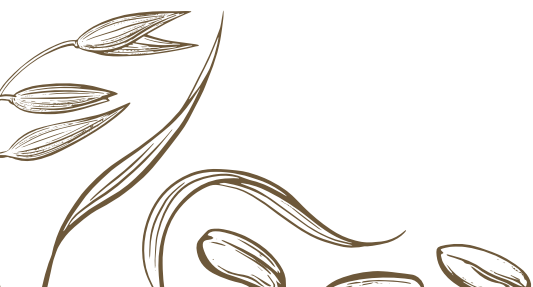
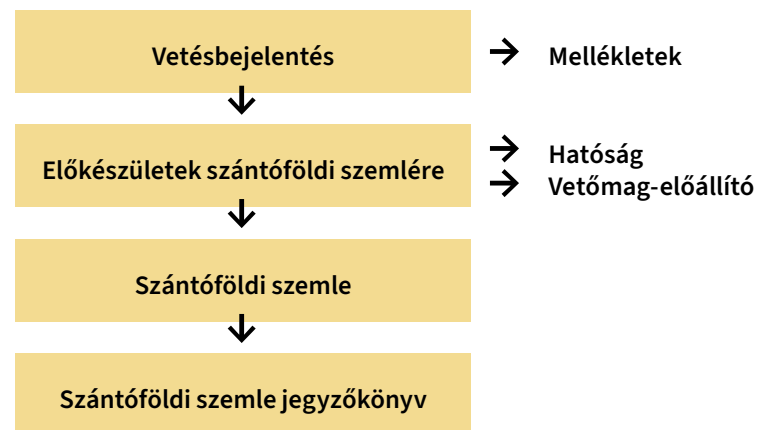
Ebből 1,5 ha gyümölcsös, 148 ha-on pedig szántóföldi fajtakitermesztést végzünk. 29,5 ha területen erdészeti kísérlet folyik. A talaj szerkezete laza, homok- homokos vályog (Arany-féle kötöttségi szám: 27-38). Átlagos humusztartalom: 1,84 % m/m. Az állomáson a fajtakitermesztés (posztkontroll vizsgálat), erdészeti fajta-vizsgálat és burgonya növénykórtani vizsgálat történik.

Bemutató üzemi látogatási programok:

1. Burgonyanap
2. Erdészeti faj és fajtavizsgálat
3. Erdészeti fajtakísérlet bemutatása
4. Fajtakitermesztés
5. Gyümölcs szaporítóanyagok minősége
6. Paprika fajtahasználat
7. Vetőmagminősítés (átruházás folyamata)
8. **Vetőmagminősítés folyamata**

Útmutató a hatásági vetőmagellenőrzéshez

Folyamatábrázolás

A vetőmagtermesztés általános feltételei

A vetőmagtermelő, a vetőmagtermesztő, a vetőmagfeldolgozó és a vetőmagforgalmazó felelős a vetőmag származásának azonosságáért, a vetőmag genetikai tisztaságáért a szántóföldi ellenőrzések során megállapítottak szerint, a vetőmagtétel egységességéért, valamint a vetőmagtétel és azok értéktulajdonságainak megőrzéséért, saját tevékenységi területüknek megfelelően.

A vetőmagszaporítást vetőmagtermelő vagy vetőmagtermesztő végezheti olyan vetőmagtermelővel kötött szerződés alapján, aki biztosítja az ezen útmutatóban és más vonatkozó előírásokban foglalt követelmények teljesülését.

A szántóföldi ellenőrzés célja annak bizonyítása, hogy a termesztett fajta vetőmaga a regisztrált alapanyagból származik, és a fajta vetőmaga a szaporítás során egy vagy több generáción keresztül megtartotta tulajdonságait.

Az ellenőrzési fő irányelvek

- A vetőmagszaporításban lévő növényállomány megegyezik a bejelentett fajtával.

- A vetőmagszaporításban nem szerepel a megengedettnél több típustól eltérő fajta (más fajta).
- Az előírt védőtávolság biztosított.
- A vetőmagszaporítás minden más tekintetben megfelel a vonatkozó szabványoknak.

A szántóföldi ellenőrzéssel és minősítéssel kapcsolatos kötelezettségek

- Az illetékes vetőmag-minősítő hatóság felelős a szántóföldi ellenőrzési és minősítési tevékenységek szakszerű irányításáért, a szántóföldi munkákra vonatkozó útmutatásért, mint például:
- a szántóföldi ellenőrzésekhez szükséges dokumentumok, nyomtatványok és származási nyilatkozatok beszerzési eljárása, az összes jegyzőkönyv és dokumentum nyomtatására használt számítógépes program működtetése és karbantartása;
- a szuperelit szaporodási szakaszban lévő vetőmagtermelésre vonatkozó szántóföldi ellenőrzési jelentéslapok kiállítása és a kapcsolódó szántóföldi ellenőrzések elvégzése, adott

esetben a szántóföldi ellenőrzési jelentéslapok kiállítása az alacsonyabb generációkra vonatkozóan is, valamint a szántóföldi ellenőrzések elvégzése is;

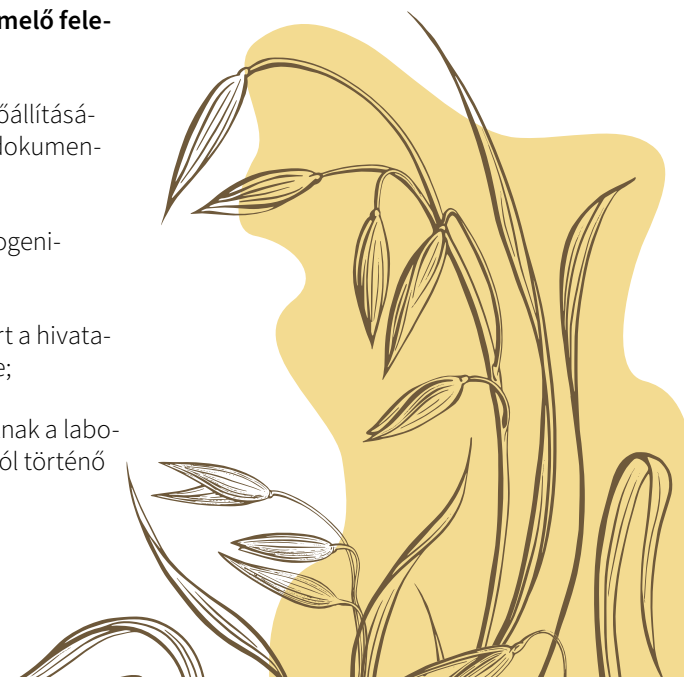
- a feladatok ellátásához szükséges képzések és vizsgák megszervezése, az engedélyek kiadása és a vonatkozó nyilvántartások naprakészen tartása;
- a nemzeti szintű ellenőrzésekkel kapcsolatos általános információkért;
- a vetőmagokkal kapcsolatos bejelentések és panaszok intézéséért.

A szántóföldön a vetőmagtermelő felelős a következőkért

- A vetésre szánt vetőmag előállításához szükséges vonatkozó dokumentumokért;
- a vetőmagszaporítás homogenitásaért;
- a szántóföld előkészítéséért a hivatalos szántóföldi ellenőrzésre;
- a szántóföldön vett mintáknak a laboratóriumba elemzés céljából történő szállításáért.

A vetőmagtermelőnek nyilvántartást kell vezetnie a vetőmagszaporításokról. Ez a megfelelő vetés előtti korlátozási követelmények hatásági ellenőrzéséhez szükséges. A vetés előtti korlátozások a növénybetegségek, a vetőmag-feldolgozás során neen eltávolítható gyomok, valamint az előző évi vetőmagok csírázásának megelőzése miatt kulcsfontosságúak.

A vonatkozó formanyomtatványokat a vetőmagtermelők számára elérhetővé kell tenni az interneten.

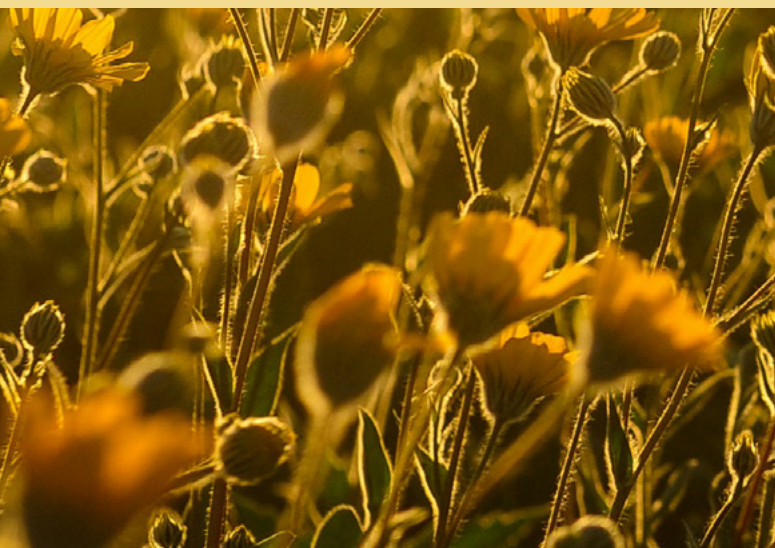

A származás igazolása

A nemesítő vagy fenntartó a további szaporításra kibocsátott nemesített vetőmag minden egyes tételéhez származási bizonylatot ad, amely tanúsítja a nemesített vetőmag faj- és fajtatisztaságát, valamint a vetőmag minőségét a vetőmagvizsgálat főbb követelményei tekintetében.

További vetőmag-szaporítás céljából a vetőmagtermelő a szuperelitnél alacsonyabb szaporítási generációjú vetőmagtételre vagy vetőmagtétel részre, amelyeket tovább szaporítanak, származási bizonylatot nyújt be, amely igazolja a vetett vetőmag faj- és fajtatisztaságát és minőségét a vetőmagvizsgálat fő követelményeinek megfelelően.

Vetés bejelentése

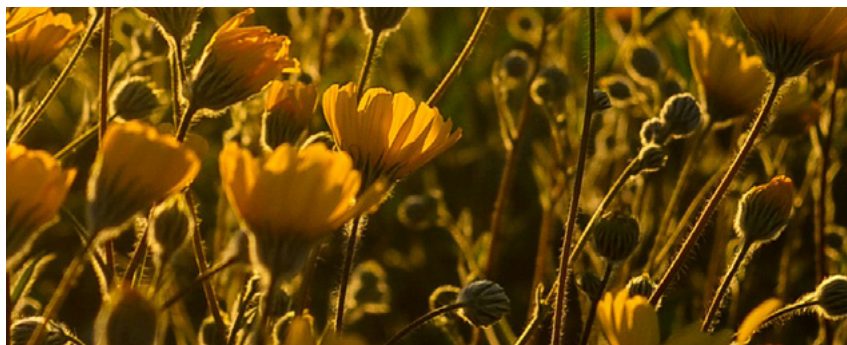
A szántóföldi ellenőrzésre vonatkozó bejelentést a vetőmagtermelőnek írásban kell megküldenie a hatóságnak, a minden érintett számára hozzáférhető, hiteles vetőmagbejelentő nyomtatványon az alábbi határidőig.

Szántóföldi növényfajok:

- őszi vetésű növények és őszi vetésű évelő növények esetében a vetés, telepítés évét követő év 02.28-a
- mustár, borsó, repce, tavaszi vetésű gabonafélék, olajretek, facélia és fűfélék esetében 04.30-ig
- tavaszi vetésű növények, kivéve a fent említetteket és a rizst, 06.10-ig
- másodvetés esetében 07.30-ig

Zöldségnövény fajok:

- tavaszi vetésű növények esetében a következő időpontokig:
- borsó 03.31-ig
- sóska, spenót 04. 15-ig
- egyéb tavaszi vetésű növények 05.20-ig
- palánták 06.01-ig
- az őszi vetésű növények esetében 09.30-ig

A helyszíni ellenőrzés általános előírásai

A helyszíni ellenőrzésre bejelentett szaporítóterületek helyszíni azonosítása

A szántóföldi ellenőrzés megkezdése előtt a szántóföldi ellenőrzést végző ellenőrnek a nyilvántartási adatai és a termelői nyilatkozat alapján ellenőriznie kell a vetőmag-szaporító táblára vonatkozó adatokat, be kell szereznie a szántóföld elhelyezkedésére vonatkozó információkat, valamint a szántóföldön a korábbi években termesztett növényfajok adatait.

Elővetemény korlátozás

Azért fontos, mert a vetőmag-szaporító táblán a fajok vagy fajták keveredhetnek az előző évi terméssel, valamint azért is, hogy megelőzzék a kártevők vagy kórokozók megjelenésének esélyét. Az elővetemény korlátozásra vonatkozó követelmények betartásának bizonyítékeként elfogadható a termelő nyilatkozata arról, hogy büntetőjogi felelőssége tudatában kijelenti annak tényét.

A helyszíni ellenőrzés személyi feltételei

Az ellenőrzést végző személynek szakmai képesítéssel kell rendelkeznie az ellenőrzött növényi fajok azonosításához és az osztályozásra vonatkozó független döntés meghozatalához. A hatósági alkalmazotakat vizsgáztatni kell (elméleti és gyakorlati), és időről időre továbbképzésben kell részesíteni.

A hatóságoknak biztosítaniuk kell, hogy az illetékességi területükön a szántóföldi ellenőrzési feladatokat kifogástalan színvonalon, az előírásokban meghatározott határidőn belül, a szükséges számú képzett tisztviselővel végezzék el.

Az ellenőrzési és tanúsítási feladatok terjedelme a piaci és gazdasági tényezők évről évre történő változása miatt nem mindig becsülhető meg pontosan. Ezt tetézi az időjárás, amelyet nehéz előre jelezni, azaz a termés fejlődési fázisainak megfelelő ellenőrzésekre rendelkezésre álló idő nehezen becsülhető és gyakran változó.

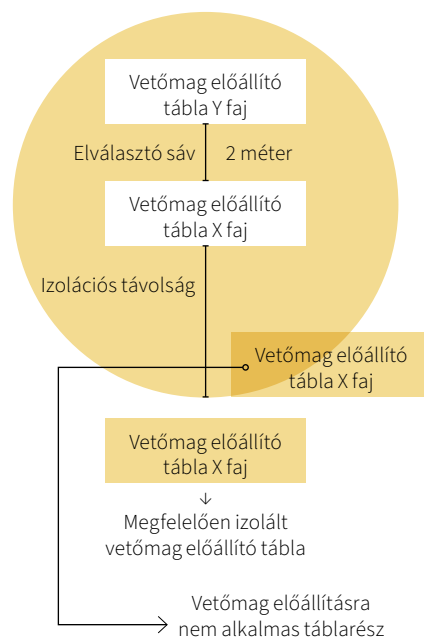

A hatáság ellenőre az ellenőrzés során a következő dokumentumokat tartja magánál

- vizsgálati lap (amely minden egyes fajra egyedi),
- fajta leírása,
- jegyzőkönyv,
- hatásági jegyzőkönyv

Az izolációs távolságok ellenőrzése

A hatásági ellenőr először az alábbi képen látható módon ellenőrzi az elkülönítési távolságokat:

A mintaterületek meghatározása és vizsgálata

A szántóföldi ellenőrzések során a tanúsítási határérték megállapítását fajonként több mintaterületen, vagy a 0,2 hektárnál kisebb szuperelit és elit területek esetében a teljes szántóföldön kell elvégezni. A mintaterületek vizsgálatát az egyes fajcsoportokra meghatározott vizsgálati lapon kell dokumentálni.

A mintaterület mérete általában 100 m², szélessége 1 m, hossza 100 m.

Az alacsony tőszámmal vetett fajok esetében a mintaterületnek 200 növényből vagy azok termőterületéből kell állnia.

Minden növényfaj minden nemzedéke esetében 20 hektárig legalább 4 mintaterületet, valamint minden megkezdett további 10 hektár után legalább 2 további mintaterületet kell kijelölni.

A mintaterületeket a szaporítótábla alakjának, helyzetének, domborzatának és talajviszonyainak figyelembevételével kell kiválasztani. Egyenetlen állomány esetén az ellenőr döntése alapján a mintaterületek számát szükség szerint növelheti.

A mintaterületeken a következő értékmeghatározó tényezőket kell vizsgálni:

- a növényállomány általános állapota,
- a növényállomány fejlődése és egyenletessége,
- faj- és fajtatisztaság,
- gyomosodás,
- más, nehezen tisztítható gyomnövények jelenléte,
- károsító szervezetek (különösen vírusok, baktériumok, gombák, tiltott kártevők) jelenléte,
- becsült terméshozam.

A vetőmagszaporító táblák osztályozása

A vetőmagszaporító tábla minden egyes szántóföldi ellenőrzésénél a növényállományt osztályozni kell.

Lefokozás

Ha a szaporító tábla növényállománya nem hibrid növényfajták esetében egy vagy több követelmény tekintetében nem éri el az adott szaporítási fokra előírt határértéket, de valamely alacsonyabb szaporítási fok valamennyi követelményének megfelel, akkor erre az alacsonyabb fokra lehet minősíteni. A lefokozás bármely szántóföldi ellenőrzés során, de csak egy ízben alkalmazható és az eredeti szaporítási fok a későbbi vizsgálatok alkalmával nem állítható vissza.

A szántóföldi ellenőrzési jegyzőkönyvben a lefokozás okát fel kell jegyezni. A lefokozás a szaporítótábla egy kisebb részén is alkalmazható, de a lefokozott részt jól el kell különíteni egy elválasztó sávval a vetőmagszaporítás többi részétől. Ebben az esetben új ellenőrzési jegyzőkönyvre van szükség.

A vetőmagszaporító táblák minősítésére a következő osztályozási fokozatok használhatók:

- Következő szántóföldi ellenőrzésre alkalmas
- Vetőmagnak alkalmas
- laboratóriumi vizsgálat eredményétől függően feltételesen alkalmas
- Fenntartó szemle
- Vetőmagnak nem alkalmas

Szántóföldi ellenőrzési jegyzőkönyv

A szántóföldi ellenőrzés eredményeit az utolsó vagy végleges osztályozást követően szántóföldi ellenőrzési jegyzőkönyvben kell rögzíteni, és azt meg kell küldeni a vetőmagtermelőnek is.

A vetőmagtermelőnek az „A” példány hátoldalán fel kell tüntetnie a szántóföldről betakarított tényleges (kombájntiszta) hozamot, és ezt aláírásával kell igazolnia.

A jegyzőkönyv aláírásának megtagadása nem befolyásolja a minősítés eredményét.

Tényleges termésadatok közlése

A minősített vetőmag betakarítását követően a ténylegesen betakarított termés mennyiségét hiteles módon jelenteni kell az illetékes hatóságnak.

A vetőmagtételket csak akkor lehet fémzárolni, ha a vetőmagtermelő a vetőmag betakarítását követően a hatóság által előírt módon bejelentette annak tényleges mennyiségét:

- augusztus 15-ig gabonafélék (kivéve rizs), repce, borsó esetén,
- hüvelyesek (a borsó kivételével), olajretek és mustár esetében október 21-ig,
- napraforgó, kukorica, burgonya, rizs, cirok esetében november 20-ig.

Egyéb

A szántóföldi ellenőrzés valamennyi dokumentációját 5 évig (de lehetőleg a fajra meghatározott vetésforgó időtartamáig) meg kell őrizni.

A szántóföldi ellenőrzést az egyes vetőmagokra vonatkozó minőségi előírásoknak megfelelően kell elvégezni, és a szántóföldi ellenőrzés vetőmagját fémzárolt állapotban kell forgalomba hozni. Az alkalmatlannak minősített növények vetőmagja nem forgalmazható vetőmagként.

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatóság

1024 Budapest, Keleti Károly u. 24.
portal.nebih.gov.hu
ugyfelszolgalat@nebih.gov.hu
+36 1 336 9000